

NÁRODNÍ OSVOBOZENÍ

20
KORUN
ČESKÝCH

18. dubna 2023 • číslo 4

Finanční podporu pro aktivity
ČSBS zasílejte na účet:
Český svaz bojovníků
za svobodu
Legerova 1854/22, Praha 2
IČO: 00442755
b. ú. 107-240 726 02 17/0100
Komerční banka

ČTRNÁCTIDENÍK ČESKÉHO SVAZU BOJOVNÍKŮ ZA SVOBODU • 1924 – 1938, 1945 – 1948 VYDÁVÁNO ČsOL, OBNOVENO ČSBS 1990

WWW.SVAZBOJOVNIKU.CZ

78. výročí vítězství Spojenců nad hitlerovským Německem a jeho satelity

Boj však pokračuje dodnes o dědictví a výklad válečných tradic vítězství nad fašismem a nacismem.

Představujeme úvahy dvou bývalých prezidentů a premiérů ČR: prof. Václava Klause a Ing. Miloše Zemana, napsané speciálně pro Národní osvobození

K 78. výročí osvobození ČSR od nacismu

Těch, kteří zažili květen 1945, strašně rychle ubývá. Zejména ubývá těch, kteří ho zažili ve věku, kdy mu dostatečně rozuměli. Mně byly v té chvíli čtyři roky, ale i v tomto věku jsem viděl po Tylově náměstí na pražských Vinohradech jezdící tanky Rudé armády a stavění barikády v Bělehradské ulici. Slyšel jsem i střelbu z kulometu z věže kostela sv. Ludmily na náměstí Míru. Do roku 1948 se jmenovalo Purkyňovo. Po skončení II. světové války bylo slovo mír slovem pozitivním. Dnes je jeho použití výrazem politické neokretnosti.

Dnes však nesmíme jen nostalgicky vzpomínat. Dnes je třeba aktivně hájit minulost v podobě, v jaké se skutečně udála. Ze všech sil je třeba se bránit reinterpetaci minulosti podle dnešních potřeb či zájmů. Nedopustíme, aby bylo tehdejší osvobození Československa pošpiněno či dokonce vynulováno dnešní válkou na Ukrajině.

Generace našich rodičů a prarodičů, které děsivou dobu německé okupace i nadechnutí se 9. května 1945 autenticky proživaly, by nám to na onom světě neodpustily. Prahu a většinu České republiky neosvobodila americká armáda.

27. března 2023

■ Václav Klaus

Květen roku 1945 v naší paměti

Připomínáme-li si výročí osvobození v květnu 1945, je dobré začít připomínkou citátu Reinharda Heydricha: „Tato země byla vždy německá a Čech tady konečně nemá co pohledávat.“

Z toho vyplývá, že českému národu reálně hrozila genocida, takže bychom následovali osud Židů. Nedávno jsem znovu četl stať Milana Kundery o nesamozřejmosti národa. V Kunderově smyslu je národ nesamozřejmý, ztratí-li vlastní kulturu. Ale Češi mohli pod nacistickou okupací ztratit více než kulturu symbolizovanou především jazykem, mohli genocidou ztratit vlastní existenci.

Můžeme si připomínat příčiny, které k tomuto vztahu vedly. Podle mého názoru byl touto příčinou především appeasement, tedy usmírovací politika vůči genocidnímu nacismu. Tato zbabělost přinesla své plody v nejstraš-

nější válce lidských dějin. Chtěl bych proto vzdát úctu všem, kdo našli a nacházejí odvahu postavit se proti němu. Bez nich by nikdy nebylo naše osvobození.

4. března 2023

■ Miloš Zeman

Osvobození Československa v roce 1945 stále aktuální

Peter Weiss, člen Ústrednej rady SZPB, bývalý politik a veľvyslanec SR v Českej republike

Pripomíname si oslobodenie Bratislavy a onedlho celého Československa od nemeckého nacizmu a jeho vyhladzovacej mašinérie. Ani po tolkých rokoch nesmieme zabúdať na to, že 9. mája sa skončila v Európe najhroznejšia a najničivejšia vojna v dejinách. Stalo sa tak vďaka obrovským obetiam vojakov Červenej armády, Rumunskej kráľovskej armády a Svobodovho armádneho zboru, ale na rôznych bojiskách aj príslušníkov domáceho odboja. Nemali by sme tiež dovoliť, aby sa z našej národnej pamäti vytratil fakt, že druhú svetovú vojnu začali prepadnutím Poľska po boku hitlerovského Wehrmachtu aj vojaci slovenskej armády vyslaní vedením Ľudáckeho Slovenského štátu. Onedlho Tisov režim vypovedal vojnu USA a Veľkej Británii a následne v júni 1941 aj Sovietskemu zväzu. Slovenskí vojaci sa tak stali nielen svedkami, ale niekedy aj aktérmi vyhladzovacích operácií na území Bieloruska a Ukrajiny.

Túto hanbu odčinilo až Slovenské národné povstanie. Vrátilo náš-

mu národu česť, dôstojné miesto v Európe i silnú pozíciu v obnovenej ČSR. Práve preto na odkaz tohto veľkého vzopätia slovenského národa nadväzuje aj naša organizácia – SZBP (Slovenský zväz protifašistických bojovníkov). Čtíme si pamiatku všetkých účastníkov protifašistického odboja, či už bojovali na Západe alebo Východe, a pestujeme politickú, vojenskú a štátoprávnu tradíciu SNP.

Ani po 78 rokoch by sme nemali zabúdať, aké boli vojnové ciele nacistickej Tretej ríše, ktorej verným spojencom do poslednej chvíle bol Ľudácky režim. Išlo o vytvorenie nového životného priestoru – Lebensraum – pre podľa zvrhlej Hitlerovej predstavy rasovo nadradený nemecký národ. Na úkor menejcenných slovanských a ďalších národov, osobitne Židov a Rómov. A to uskutočňovaním systematickej genocídy, zotročovania a po-

nemčovania. Tisov režim sa na tejto politike priamo zúčastňoval svojím rasovým zákonodarstvom

a deportáciami 70-tisíc Židov do nacistických koncentračných táborov.

Aj pre slovenský (a nepochybne aj český) „Hifsvolk“ – pomocný národ - sa pripravoval neradostný osud. V máji 1940 vedúci Hlavného úradu pre rasu a osídľovanie Günther Pancke po návšteve Bratislavy napísal, táto krajina je „cintorín nemeckva“, poslovančená pôvodne germánska. Tvrdil, že po odstránení 500-tisíc nežiaducich osôb bude možné Slovensko opäť získať pre Nemecko jeho ponemčením. Malo na to stačiť 100-tisíc rodín z Ríše, aby Slováci dostali novú vedúcu vrstvu.

V správe nacistického poradcu Hlinkovej gardy Naglera z februára 1942 sa píše aj o vyčistení k nemeckému východnému priestoru patriaceho slovenského národa. Konštatoval, že vzhľadom na staré prepojenie Slovenska s Nemcami sú dané

všetky podmienky na asimiláciu. Samozrejme za predpokladu, že sa odstránia „rasovo nevhodné a rušivé živly“. Akým spôsobom, to si Slováci vyskúšali na vlastnej koži. Nacistickými projektmi o budúcnosti Slovenska sa zaoberali vysokí predstavitelia SS počnúc Heinrichom Himmlerom a aj vodca nemeckej menšiny na Slovensku Franz Karmazin. Po víťazstve Tretej ríše vo vojne by sa im otvoril voľný priestor na realizáciu radikálnych riešení.

Preto by nik nemal spochybňovať obete padlých červenoarmejcov na našom území. Pripomíname sme si obeť zväčša mladých mužov i žien v mene ukončenia utrpenia, ktoré spôsobilo nacistické Nemecko, v mene zabránenia ďalšej genocídy v Hitlerovej Novej Európe.

Od nás patrí česť a sláva červenoarmejcom, rumunským a ďalším vojakom a partizánom, slovenským a českým odbojárom, ktorí položili svoje životy za oslobodenie našich národov od nacizmu.

■ Peter Weiss

Pietní akt na místě posledního boje štábního kapitána Václava Morávka

Dne 21. března 2023 uplynulo 81 let od hrdinské smrti štábního kapitána Václava Morávka (1904-1942), neohroženého bojovníka proti německé nacistické okupaci, jednoho z členů zpravodajsko-sabotážní skupiny Tři králové, jedné z důležitých skupin vojenské odbojové organizace Obrana národa. Pietní vzpomínku, která se v tento den od 15.00 hod. konala u pomníku na Prašném mostě v Praze 6, připravily: Český svaz bojovníků za svobodu - Sdružení vojenských a válečných veteránů a Sdružení domácího odboje a partyzánů. Pietního aktu u pomníku špjt. Václava Morávka se zúčastnili: poslanec PS P ČR, zastupitel MČ Praha 17, zástupce Trikolory, zástupci KSČM, zástupce Společnosti Ludvíka Svobody, zástupkyně Sdružení osvobozených politických vězňů a pozůstalých, zástupci Obce Baráčníků Petr Guth Hradčany, zástupci Klubu českého pohraničí, z představitelů ČSBS se vedle členů ÚV ČSBS pietního aktu zúčastnili zástupci Sdružení vojenských a válečných veteránů ČSBS, zástupci Sdružení domácího odboje a partyzánů ČSBS, zástupkyně Sdružení politických vězňů a pozůstalých

ČSBS, zástupci oblastních organizací ČSBS Praha 2, Praha 4, Praha 6, Praha 6-II, Praha 15, Praha 17 a dalších pol. stran a spolků. Mezi vzácnými hosty se pietního aktu zúčastnil také bratr Jiří Pitín, druhé nejmladší „lidické“ dítě z roku 1942. Na akci, kterou moderoval místopředseda ČSBS Emil Kulhánek, promluvil krátce: poslanec PS P ČR Jiří Kobza, zastupitel MČ Praha 17 Peter Mrázek, místopředseda KSČM Milan Krajča, zástupce Trikolory Milan Kryštof Čech a Markéta Pánková ředitelka Pe-

dagogického muzea Jana Ámose Komenského ze Sdružení osvobozených politických vězňů a pozůstalých, která zdůraznila, jak je nutné, aby se o antifašistických bojovnících učily děti ve školách a aby všichni, veřejnost, politici, spolky i zástupci samosprávy a státních orgánů, mohli věnce pokládat k památníkům společně, což se ne vždy děje. »Hrdinství by nás všechny mělo spojoval, ne rozdělovat« vyzvala Markéta Pánková závěrem.

■ red

Kořenov

Příroda vzala spravedlnost do svých rukou

▲ Sestra Zdenka Valouchová

V noci z pátku na sobotu dne 25. března 2023 mezi půlnocí a pátou hodinou ranní se v Jizerských horách přelýtl tyčící nacistický Železný kříž 1939 II. stupně s hákovým křížem uprostřed, již částečně poničeným. Policie zvažuje nejen cizí zavinění, ale též orkán, který se nad krajem v tuto dobu přehnal. Zopakujeme pouze základní fakta: 22. 10. 1944 byl odhalený Památník padlým vojákům nacistické armády tehdejšími župními vůdci a říšským místodržícím, Konrádem Henleinem. V květnu 1945 byla odstřelena svastika a v červnu byl kříž českými vlastenci, především evangelíky, svržen do rokle. V roce 2011 byl tajně přáteli nacizmu vyzvednut a znovu umístěn na podstavec. Politiky a především ředitele KRNA Pu, to nechalo zcela klidnými. Pozemek patří Českému státu a příslušnost k hospodaření má KRNA P.

SOPVP o skutečnosti nevědělo a na upozornění badatele Josefa Doškáře začalo od roku 2018 usilovat o přemístění pomníku do přísl. depozitáře. Naše úsilí spěje ku konci podaným trestním oznámením, kdy jsme po mnohaleté práci zabránili snaze směřující k oprávněnosti existence pomníku a pro náš záměr získali přísl. vládní činitele a další neustranné organizace. Mezitím se také, v náš prospěch, doplnil trestní zákoník. Případná reinstalace by byla důvodem k vyvození trestní odpovědnosti.

Nyní nám nastává další část důležité práce, tj., aby pozůstatky pomníku byly co nejdříve odstraněny tam, kam patří. Badatel Doškář, ve spolupráci nejen s námi, usilovně pracuje. Víme, co děláme. Kamery již zaznamenaly pokus o „zahazení stop“ a neonacisté jsou v pohotovosti. O některých reakcích na sociálních sítích je zbytečné se zmiňovat, místní podnikatelé jsou rozhořčení. Vše sledujeme, děláme potřebné kroky a věříme, že vše dobře dopadne a naše snaha nebyla marná.

■ **Předsednictvo Sdružení osvobozených politických vězňů a pozůstalých**

Bratislava

Odbojáři na Slavíne 4. apríla

Práve vojakom Červenej armády, ktorí padli pri oslobodzovaní hlavného mesta, sa prišli 4. apríla pokloniť k památníku Slavín takmer dve stovky ľudí z Bratislavy, Pezinka, Slovenského Grobu a iných obcí. Bystrá u usmievajúca sa Anna Bergerová bola jednou z troch priamych členov odboja. Ďalšími boli Karol Kuna a Branislav Tvarožek, Ivan Pasternák zase spolu s mamou ako dieťa utiekol zo zberného tábora pred transportom do koncentračného tábora.

Čestnú stráž počas kladenia vencov tvorili členovia Klubu vojenskej histórie z Nítry. Na pietnom akte sa zúčastnila aj delegácia krajskej organizácie strany Hlas SD na čele s predsedom Štefanom Gašparovičom a Zuzanou Dolinkovou, ako aj predstavitelia viacerých združení vojenských veteránov. Pietny akt otvoril predseda ObIV SZPB v Bratislave Martin Krno. S príhovorom vystúpil člen Ústrednej rady Zväzu, bývalý politik a diplomat Peter Weiss.

■ **Lýdia Kokavcová**
Foto: Branislav Balogh

Leškovice

Pocta padlým členům štábu partyzánské brigády Mistr Jan Hus

Ve čtvrtek 23. března 2023 se v Leškovicích u Chotěboře konal pietní akt s účastí delegace ČSBS, kterou vedl místopředseda ÚV br. Emil Kulhánek. Pietní akt se konal k uctění

78. výročí hrdinské smrti sedmičlenného štábu partyzánské brigády Mistr Jan Hus v čele velitelem brigády majorem Rudé armády Alexandrem Vasiljevičem Fominem, kteří padli po ne rovném boji 27. března 1945. Byli české, běloruské, ruské a ukrajinské národnosti. Partyzánská brigáda Mistr Jan Hus působila od 26. října 1944 do konce 2. sv. války na Čáslavsku, Havlíčkovodsku a Příbyslavsku. Z 12 původních členů výsadku měla v březnu 1945 přes čtyři sta členů. Místní obyvatelé poskytovali partyzánům pomoc a úkryt. Početné jednotky německé branné moci obklíčily štáb brigády v lesíku u obce Leškovice v pondělí dne 26. 3. 1945 v místech, kde se

říká „Na dlouhé“. Ti na beznadějnou situaci odpověděli střelbou a rozhodnutím nevzdát se. Boj, který trval téměř 10 hodin přežil pouze těžce zraněný velitel brigády Alexandr Vasiljevič Fomin. Ve vážném stavu byl zajat a převezen do věznice v Chrudimi. Nebyl schopen vypovídat a proto byl po půlnoci dne 28. 3. 1945 na vězeňském dvoře ubit velitelem chrudimského Sonderkommanda a kriminálním komisařem gestapa Paulem Feustelem. V lesíku u obce Leškovice padli Jan Janáček ze Sobiňova, Josef Coufal ze Samotyňa, Josef Pole, Ivan Vasiljevič Perchun, zdravotnice Lydie Alexandrovna Smyková a radisté Maria Nikiforovna Poljaková a Alexandr Nikolajevič Čepurov. Čest a sláva padlým bojovníkům za osvobození Československa z německé nacistické okupace!

■ red

8. duben

Mezinárodní den Romů, vzpomínka na romský holocaust

Nacistická genocida takřka úplně zničila populaci tradičních českých a moravských Romů. V roce 1942 žilo v německém protektorátu 6500 Romů, po válce se jich z koncentračních táborů vrátilo 583. Celkem prošlo tzv. cikánským táborem v Auschwitz II Birkenau (Osvětim II Březinka) asi 22 000 Romů ze všech zemí Evropy. Více než 18 000 jich bylo zavražděno v plynových komorách. Tábor v Letech byl otevřen v srpnu 1940 jako kárný pracovní. Stejně zařízení existovalo v Hodoníně u Kunštátu. V lednu 1942 se oba tábory změnilly na sběrné, v srpnu pak byly v obou místech zřízeny cikánské tábory. Od té doby do května 1943 letským táborem prošlo 1 308 Romů, mužů, žen i dětí, 327 z nich v něm zahynulo a přes 500 bylo převezeno do Osvětimi. Z koncentračních táborů se nevrátilo ani 600 romských vězňů. Podle odhadů bylo nacisty zavražděno 90 procent českých Romů.

■ red

Rumburská vzpoura, historická reflexe

Svaz vojenských veteránů ČR, z.s. uspořádal v hlavním sále Ministerstva obrany ČR

Na Valech pojednání – reflexi u příležitosti 105. výročí Rumburské vzpoury. Hlavní referát k této historické události českých dějin přednesl první místopředseda Svazu vojenských veteránů ČR (SvVV ČR) Emil Kulfánek. Po tomto referátu následovala diskuse k této historické události včetně pozvaných hostů z Generálního štábu Armády České republiky. Jak zaznělo v závěru referátu 1. místopředsedy SvVV ČR Emila Kulfánka, v dopise Ministerstva národní obrany ČSR ze dne 30. 5. 1932, adresovaném Vojenské kanceláři prezidenta ČSR, tehdejší MNO ČSR nedoporučuje vyhověti žádosti Sdružení rumburských vzbouřenců a bývalých příslušníků střeleckého pluku 7 v Plzni, o povolení slyšení u prezidenta ČSR, vzhledem k tomu, že vojenská správa na základě prostudování písemného materiálu o rumburské vzpouře, zvláště pak soudních spisů, zaujala v této otázce negativní stanovisko.

1. „Rumburská vzpoura nebyla aktem národnostním resp. Nesměřovala proto rakousko-uherskému státu z důvodů bojů za národní osvobození, nýbrž rumburská vzpoura byla vojenskou hladovou vzpourou, vyplývající jednak z důvodů materiálních, jednak z nevěle odejít na frontu. Osnovateli vzpoury byli většinou vojíní býv. zajatci, kteří v zajetí do čs. zahraničního vojska nevstoupili a dali před-

nost návratu ze zajetí při výměně zajatců před vstupem do čs. zahraničního vojska a účasti v bojích za národní osvobození.“

2. „Vojenská správa nemůže podporovat snahu Sdružení o uznání rumburské vzpoury z důvodů výchovných. Uznání vojenské vzpoury tohoto druhu působilo by jistě neblaze na vojenskou kázeň.

„Nebyl to národní ani národnostní odboj, ale přesto vzbouřenci byli hrdiny,“ vysvětlil Emil Kulfánek. Na otázku z pléna, jak se k Rumburské vzpouře staví sou-

časná AČR, odpověděl brigádní generál Jaroslav Míka. A překvapil: Jak víme, výklady českých a československých dějin jsou spjaty s vládnoucí politickou garniturou, čímž je ovlivňováno veřejné mínění, pravil pan generál. Výklad dějin nemůže být černobílý, v každé době se Rumburská vzpoura jinak vnímala – z pohledu legionářů to protirakouský odboj nebyl, ještě před 40 lety by to byla sociální revoluce, řekl.

■ Emil Kulfánek / red
Foto: Ioannis Sideropoulos

▲ Zleva do prava: plk. v.v. Ing. Emil Kulfánek - 1. místopředseda Svazu vojenských veteránů ČR (moderátor a hlavní řečník), plk. v.v. Ing. Jiří Pešta - předseda Svazu vojenských veteránů ČR, brig. gen. Ing. Jaroslav Míka - zástupce ředitele sekce rozvoje sil MO (zastupující náčelníka GŠ AČR), brig. gen. v.v. Ing. Zdeněk Jakubek - bývalý náčelník Vojenské kanceláře prezidenta ČR, pplk. Ing. Ján Kotvas - zastupující velitele Posádkového velitelství Praha, Petr Mrázek - zastupitel Městské části Praha 17, mjr. Ing. Petr Valtera - zastupující ředitele Krajského vojenského velitelství hlavního města Prahy. Poznámka: konference se zúčastnil také Jiří Pitín, druhé nejmladší tzv. „lidické“ dítě, přeživší vypálení obce Lidice v roce 1942

Osvobození Československa Spojenci v dubnu roku 1945

Boje Rudé armády za osvobození Československa z německé okupace 4. dubna 1945 Rudá armáda pod velením maršálů Koněva a Malinovského osvobodila Bratislavu a do 1. května 1945 byly ze slovenského území vytlačeny poslední německé jednotky. Stalo se tak po úspěšných boji s německými tankovými jednotkami, které tam odevšad poslal Adolf Hitler, aby zastavily postupu vojsk Rudé armády.

Území Slovenska bylo postupně osvobozeno Rudou armádou (spolu s armádou Rumunska a 1. československým armádním sborem).

Velitelé Rudé armády: Ivan Koněv, Rodion Malinovský, Rumunská armáda: Vasile Atanasiu Karel Klapálek, Ludvík Svoboda:

1. československý armádní sbor. Mohutný postup vojsk Rudé armády ze severu, Moravy (Ostravská operace) a jihovýchodu (Bratislavská a Brněnská operace), umožnil zničení za chodu hlavního štábu skupiny vojsk „Mitte“-Střed, generála-polního maršála Ferdinanda Schörnera, který se spasil útekem pomocí letadla. Německá vojska se za organizovaného ústupu, tzn. za tvrdých bojů, ustupovala před Rudou armádou s cílem, dostat se do zajetí západních Spojenců, tj. armád hlavně USA a Velké Británie. Americkým vojskům se přednostně vzdávaly divize wehrmachtu jak organizovaně, tak i ve spěšném útěku v závislosti na postupu Rudé armády. To ulehčovalo postup západních Spojenců.

V dubnu se do Bavorska probíjaly jednotky Třetí americké armády, kterým velil generál George S. Patton. Dne 18. dubna 1945 vstoupily americké jednotky na území předmnichovské československé republiky ze západu. 30. dubna si Američané vyžádali na generálním štábu Rudé armády postup na osu Karlovy Vary - Plzeň - České Budějovice, a to z důvodu krytí levého boku 3. americké armády při postupu na Rakousko. Sověti, kteří se v té době probíjeli na Ostravsko a po osvobození Brna stáli na jihu Českomoravské vysočiny, s tímto řešením 30. dubna souhlasili. Američané dočasně setrvali na svých pozicích a do Čech zahájili postup až 5. května 1945. V jarních měsících roku 1945 došlo k vyvrcholení partyzánského boje proti německým okupantům, zejména na území Moravy a Brd. Přípravami na účast pražské magistrátní správy v očekávaném ozbrojeném povstání byl ilegálním Národním výborem Praha již v dubnu 1945 pověřen Dr. František Krása. Pro české povstalece byl komplex radničních budov s rozhlasovým vysílačem městského rozhlasu, rozsáhlými podzemními chodbami, kryty a telefonní ústřednou při očekávaném povstání přirozeným organizačním, informačním a bojovým střediskem. Již 30. 4. 1945 Krása informoval o svém odbojovém pověření primátora Aloise Říhu a žádal, aby vedoucí německí úředníci magistrátu byli neprodleně nahrazeni českými.

▲ Na foto vojevůdci osvobozující ČSR: zleva v horní řadě Ivan Koněv, Rodion Malinovský a Ludvík Svoboda, v dolní řadě George S. Patton, Vasile Atanasiu a Dwight Eisenhower.

■ i.s.

Pietní akt uctění památky popravených bojovníků proti nacismu

Členové ZO ČSBS Brno Kounicovy koleje, OV Brno venkov a Veterinární univerzity v Brně každoročně uctívají památku popravených bojovníků proti nacismu v Kounicovských kolejkách v Brně. Letošní pietní akt, kterého se zúčastnili starostové městské části Žabovřesky a Královo pole a ředitel Muzea města Brna se symbolicky konal v předvečer okupace našich zemí nacisty. Pietního aktu se také zúčastnili někteří příbuzní zde vězněných odbojářů, kteří měli to štěstí, že přežili utrpení v koncentračním táboře a podali svědectví o tehdejší době.

V Kounicovských kolejkách však nebyli popraveni jen odbojáři, ale i lidé, kteří se třeba jen nepatřičně vyjádřili k atentátu na Reinharda Heydricha, jako například Karolína Rechová, matka tří dětí rodačka z naší obce. Smutné je, že ji udal český kolaborant, který však neušel odplatě i když se v závěru války snažil uprchnout. Neušel spravedlivému trestu. Z naší obce zde byli popraveni i další dva odbojáři, učitel Jaroslav Kux a ředitel statku v Žabčicích Ing. Blahoslav

Čermák. Svědectví o popravě Jaroslava Kuxe zanechal neznámý vězeň, který je vyryl do zdi cely: „9. 6. 1942 o půl osmé hodině přijelo nějaké auto a odvezlo Jarosl. Kuxe se 40 jinými (Kohout) na fakultu. Sedli na zem v autu. Za hodinu přivezla ponorka jen Jaroslava s jinými odsouzenci na smrt. Začala poprava. Nejprve 7 mužů a pak 2 ženy. Jedna žena, je to starší, v zástěře, druhá, mladá dívka, krasavice, měla nejlepší salvu. Pak přišlo 8 mužů. Třetí od konce byl hezký mladší člověk a stále se díval k bráně, jako kdyby čekal vysvobození. Druhý od konce byl v elegantních šatech. Sbohem, kamarádi! Isem nevinný. Poslední šel Jaroslav. Pevně a hrdě díval se na rozloučenou do oken. Měl ironický posměšek na rtech pro ty dva holomky, co ho vedli.“...Od 4. 1. 1940 do 19. dubna 1945 prošlo Kounicovými kolejkami přes 35 000 antifašistů, českých vlastenců převážně z Moravy, z nichž zde bylo přes 1350 popraveno, a ostatní skončili v koncentracích.

■ Ing Rudolf Valášek
ZO ČSBS Žabčice

22. 4. 1941 byl dopaden gestapem Josef Balabán

Národní hrdina - Generálmajor i. m. Josef Balabán (5. června 1894 – 3. října 1941) ... byl legionář, československý voják, příslušník odbojové organizace Obrana národa a její zpravodajsko-sabotážní skupiny po válce známé jako „Tři králové“ - drei Könige, označení vyšetřovatelů gestapa. Vlastenci však vzkazy londýnské exilové vládě podepisovali buď odbojovými pseudonymy, tedy „Bohuš“, „Pobera“ a „Vlasta“, nebo poněkud poeticky jako „skromní šumaři“, neboť příslušníci vojenského odboje v protektorátu se obecně v šifrové korespondenci označovali jako „muzikanti“. Tato odbojová skupina se prosadila ozbrojenými státními akcemi proti jednotkám SS na území německého protektorátu Böhmen und Mähren a to i v samotné německé říši. Nicméně postupně byli všichni dopadeni: Balabán byl popraven v roce 1941 v Ruzyni nedlouho po svém zatčení, Václav Morávek zahynul při přestřelce na Prašném mostě v roce 1942 a téhož roku skončil na popravišti i Josef Mašín.

Josef Balabán kromě organizačtorské práce se zabýval zejména zpravodajskou činností, v níž byl zpočátku napojen na Oblastní velitelství ON - Velká Praha. Vypracovával souhrnné přehledy informací, které byly zasílány do Británie. Jejich hodnotu zvyšovalo to, že nepocházely pouze z činnosti Balabána, Mašína a Morávky a na ně napojených zpravodajských sítí PVVZ. (Petiční výbor „Věrní zůstaneme“ (PVVZ, plně: Odkazu prezidenta Masaryka věrní zůstaneme). Pplk. Balabán byl rovněž jedním z hlavních iniciátorů zpravodajské spolupráce se SSSR a již v červnu 1940 navázal prostřednictvím mjr. RNDr. Josefa Jedličky spojení se sovětským vojenským atašé v Praze. Vzhledem k mimo-

řáděné rozsáhlé odbojové činnosti pplk. Balabána a jeho dvou přátel vyvinulo gestapo velké úsilí na jejich dopadení. Úspěchu dosáhnou až 22. 4. 1941. Při policejní akci gestapa, poblíž lékárny na Velvarké ulici, byl Balabán postřelen a zatčen. Vězněn byl v pražské Pankrácké věznici, odkud jej pravidelně vozili do sídla gestapa v Petschkově paláci. Bestiálním vyšetřovacím metodám gestapa však odolal a nikoho ze svých spolupracovníků nevyzradil. Po příjezdu Reinharda Heydricha do Prahy byl Josef Balabán, v rámci vyhlášeného výjimečného stavu, odsouzen stanným soudem při řídicí úřadovně gestapa v Praze k trestu smrti a 3. 10. 1941 popraven v jízdně kasáren bývalého děl. pl. 1 v Praze-Ruzyni, tedy na místě, které důvěrně znal a kde prožil několik let svého života.

Josef Balabán byl povýšen in memoriam nejdříve v roce 1946 do hodnosti plukovníka, v roce 1947 do hodnosti brigádního generála a v roce 2005 do hodnosti generála majora. Byl vyznamenán celou řadou nejvyšších vyznamenání.

■ Ioannis Sideropoulos

Poslední rozloučení s bratrem Josefem Čermákem

Dne 30. 3. 2023 ve věku 72 let nečekaně zemřel plukovník Josef Čermák, válečný veterán a bývalý vedoucí organizačního oddělení ÚV ČSBS.

Odešel člověk, kamarád, válečný veterán. Bratr Josef začal svou vojenskou kariéru u protivzdušné obrany v Mariánských lázních v hodnosti rotmistra. Vždy se tím chlubil a byl hrdý nato, že je od „raketáků“. Svou píli a povitvou prací dosáhl až na samý vrchol a v Armádě České republiky ukončil svou vojenskou kariéru na Ministerstvu obrany České republiky ve funkci ředitele odboru, v hodnosti plukovníka. V letech 1993 – 1994 byl účastníkem mise UNPROFOR, kde zastával funkci personalisty a právě i z titulu své funkce pomohl mnoha lidem „nastartovat“ jejich vojenskou kariéru.

Josef nedělal rozdíly, hovořil stejně s desátníkem i generálem, protože se na každého díval jako na člověka. Josef měl telefon plný kontaktů a vždy věděl komu zavolat, kde se za člověka přimluvit a jak mu pomoci. Nestávalo se, že by mu někdo telefon „nevzal“.

Po odchodu do civilu na armádu nezanevřel, naopak – pozorně sledoval dění v Armádě České republiky. Aktivně se zapojil do práce ve Sdružení válečných veteránů, kde byl členem výboru krajské organizace hl. m. Prahy, Československé obci legionářské a Českého svazu bojovníků za svobodu.

Děni v armádě pravidelně „glosoval“ a velmi ho mrzely nešvary nespravedlnosti, které se v armádě dějí.

Josef nikdy po nikom nic nechtěl, naopak vždy přemýšlel o tom, jak pomoci druhým.

Právě proto, že zažil hrůzy války „na vlastní kůži“ v posledních dnech velice těžce nesl válku na Ukrajině, velice ho to trápilo a až do své smrti nedokázal pochopit, že Světve 21. století něco takového dovolil.

Budou nám velice chybět jeho filosofická moudra, smysl pro humor a spravedlnost.

Čistě nebe Pepo!

■ red

Exkurze po výstavách a muzeích členů OV ČSBS Prahy 4, 11 a 12 Svědectví o temných stránkách homo sapiens

Český svaz bojovníků za svobodu se v rámci svého poslání se také zaměřuje na pomoc při zřizování, udržování ale i poznávací návštěvy památníků, pomníků, pamětních desek a muzejí obětem národního boje za svobodu Československa.

V letošním roce jsme navštívili již třetí expozici, nově otevřenou, připomínající hrůzy 2. světové války pro Československo a jeho obyvatele a odboj proti německým okupantům. A to, po dřívější návštěvě ústeckého muzea „Naši Němci“, které ukazuje vztahy Čechů a Němců na našem území po celá staletí od 14 století. My jsme si vybrali období 2. světové války s cílem pochopit autory expozice ukázat podíl sudetských Němců na okupaci ČSR, na utrpení Čechů, Židů a dalších protifašistických sil. Beseda s vedením Ústeckého muzea potvrdila, že expozice je velice obsáhlá a podpořena Fondem česko-německé spolupráce. Výstava ukazuje na předválečnou spolupráci Čechů a českých Němců a jejich nepřátelství odtržením a připojení českých

území k III. říši a v průběhu války. Méně se orientovala na vyhnání Čechů ze Sudet v roce 1938, naproti tomu se významně věnuje transferu Němců z ČSR po válce, jak rozhodly konference protihitlerovské koalice. Obdobně jsme zhlédli část nové expozice (období 2. světové války) ve vojenském muzeu v Praze na Vítkově, která je značně rozsáhlá a bez průvodce značně náročná.

Dne 18. 3. navštívila skupina členů z OV ČSBS Prahy 4, 11 a 12 Památník národního útlaku a odboje na zámku v Panenských Břežanech. Moderní interaktivní expozice s názvem „Zločin a trest“ připomíná hrůzy nacistické okupace českých zemí. Nastihuje nejen souvislosti vzniku první Československé republiky, ale i důvody jejího rozpadu a vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava. Seznamuje návštěvníky s německou okupační politikou a formování domácího i zahraničního odboje s velkým důrazem na „operaci Anthropoid“ a následné represe vůči českému obyvatelstvu. Expozice je zakončena

„potrestáním“ válečných zločinců. Památník vypráví řadu příběhů o odvaze, hrdinství, vlastenectví, ale také o zradě a nenávisti i o nesmírném lidském utrpení. Pokusme se poněkud přiblížit profilový příběh expozice, který dokumentuje všechny uvedené atributy lidského chování a jednání – „operaci Anthropoid“. Tyto návštěvy organizujeme pro naše členy nejen s cílem připomenutí si historických událostí, ale také s cílem nabídnout návštěvu zejména školní mládeži v okruhu naší působnosti.

■ B. Holub, foto: expozice Památníku národního útlaku a odboje Panenské Břežany

Velikonoční ladění

Místní skupina Českého Červeného Kříže Rožmitál, společně s partnerskou organizací Českého svazu bojovníků za svobodu Broumov, po covidové dvouleté přestávce, opět pozvali na tuto akci jak členy těchto organizací s dětmi, tak i maminky s dětmi z okruhu našich spoluobčanů. Děti se pustily s ohromnou chutí do předvelikonočních symbolů, jako je líhnutí kuřátek na mechem vystlané podložce, různé vymalování vajíček, malování na papír a ozdoby z proutí. Nechybělo ani pomalování tváří. Nás organizátory velice těší, že si to celé odpoledne jak děti, tak i maminky v pohodě a v míru, který si přejeme aby byl na celém světě, krásně užili.

■ Za místní skupinu předseda, Dušan Gajdoš a Mgr. Milan Andres

ČSBS
ČESKÝ SVAZ BOJOVNÍKŮ ZA SVOBODU
 Sdružení politických vězňů a pozůstalých
 SDRUŽENÍ OSVOBOZENÝCH POLITICKÝCH VĚZŇŮ a POZŮSTALÝCH, z.s.
 VOJENSKÉ SDRUŽENÍ REHABILITOVANÝCH AČR, z.s.
 ve spolupráci s Památníkem Terezín

Vás zvou

dne 2. května 2023, od 10:00 hodin

NA PIETNÍ AKT

Vzpomínka na oběti poslední poprav v Malé pevnosti Terezín
 Bývalé popraviště v Malé pevnosti Terezín

Program:

09.50 – Příchod čestných hostů
 10.00 – Nástup delegací za věnce
 10.10 – Kladení věnců a květinových darů
 10.20 – Úvodní slovo moderátora
 10.22 – Uctění památky minutou ticha
 10.25 – Proslovy
 11.00 – Ukončení pietního aktu státní hymnou
 11.05 – Poděkování účastníkům za účast

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilanti: Válečný veterán bratr **Vincenc Novák** oslavil 27.3.2023 své 94-té narozeniny. Přišli mu pogratulovat předsedkyně Oblastní organizace ČSBS Znojmo sestra Vratislava Skřivánková, pracovník Centra pro válečné veterány Oldřich Axman a předseda Československé obce legionářské jednoty Hostěradice František Skřivánek. Zúčastnění mu popřáli pevné zdraví do dalších let a poděkovali rodině bratra Karla Nováka za péči a starostlivost o svého tatínka, našeho dlouholetého člena. Vratislava Skřivánková

Jiřina Straková, 4. 1. 1958, 65 let – Zábřeh; válečná veteránka **Božena Jurošková**, 25. 2., 1929, 91 let; **Pavla Králová**, 4. 3. 1948, 75let – Ostrava; **Valerie Ráčzová**, 12. 3. 1930, 93 let; **Psotková Vlasta**, 3. 4. 2023, 78let – Uherské Hradiště; **Lesingerová Marie**, 4. 4. 1937, 86 roků – Valeč; **Gurtlerová Anna**, 10. 4. 1940, 80 let; **Věra Páleníčková**, 22. 4. 1940, 83 let.

Odešli od nás:

Členka OV ČSBS Brno – Kounicovy koleje, sestra **Jarmila Janderková**, která počátkem února t.r. zemřela ve věku úctyhodných 97 let. Dlouholetý člen a zároveň poslední účastník bojů při osvobození ČSR. Ve 2. světové válce bojoval v armádě Ludvíka Svobody. Br. **Vladimír Stránský** se narodil 6.1.1928 a zemřel 26.3.2023 ve věku 95 let.

Pozvánka

Město Kroměříž spolu se Společností Ludvíka Svobody, z.s.,
 dovolují si Vás pozvat

**NA PIETNÍ AKT POLOŽENÍ VĚNCŮ U HROBU
 ARM. GEN. LUDVÍKA SVOBODY,**

který se koná v **Kroměříži ve středu 4. 5. 2023 ve 12.30 hodin** u příležitosti **78. výročí ukončení 2. světové války** a bude zároveň uctěním památky padlých hrdinů, kteří se podíleli v květnu roku 1945 na osvobození Československa a města Kroměříže a Břestu

Program:

12.30 – slavnostní položení věnců • 12.50 – projevy • 13.25 – hymny
 13.30 – ukončení pietního aktu • 13.45 – oběd
 Po obědě (cca 14.30) přejezd do Břestu – pietní akt na místním hřbitově
 Z Břestu odjezd do Prahy

Odjezd autobusu z Prahy:

4.5.2019 v 8,00 hodin od GŠ na Evropské v Praze 6
 v 8,30 hodin od hotelu Legie v Praze 2

Účast autobusem nahlásit: ing. Ludvík Engel – mobil 731 601
 178 nebo mailem: engel.ludvik@seznam.cz